

Ort och datum
Stockholm 2016-11-10

Vår referens
30601-2016/1569

Handläggare
Carita Fallström

Er referens
Ju2016/04398/L6

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar delbetänkandet Hur står det till med den personliga integriteten? (SOU 2016:41)

Vårdförbundet har beretts tillfälle att yttra sig över delbetänkandet. Förbundet tillstyrker de förslag som lämnas i kapitel 25 (förslagen om ökad information till regering och riksdag). I övrigt begränsar sig Vårdförbundets yttrande i huvudsak till synpunkter på de delar som handlar om arbetslivet och hälso- och sjukvården.

Vårdförbundet är ett yrkes- och fackförbund för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har drygt 113 000 medlemmar. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad och säker vård och en jämlik hälsa. Förbundet arbetar också för ett hållbart yrkesliv med bättre arbetsmiljö och hälsosamma arbetstider.

Synpunkter på kapitel 8 om arbetsliv

Kommittéen har beskrivit problematiken inom arbetslivet på ett mycket bra sätt. Vårdförbundet instämmer till fullo i kommittéens riskbedömning av de olika företeelser som beskrivs i kapitlet om arbetslivet. Förbundet har också erfarenhet av flertalet av de beskrivna företeelserna. För närvarande pågår exempelvis ett mål i arbetsdomstolen om positionering. Vårdförbundet har stämt Umeå kommun för att kommunen kontrollerat var sjuksköterskornas bilar befunnit sig under kvälls- och nattskift.

Vårdförbundet instämmer i att ett särskilt regelverk för integritetsskydd i arbetslivet skulle kunna medföra att det blir lättare för parterna att förstå hur regelverket ska tillämpas på förhållandena i arbetslivet och att detta skulle kunna leda till att reglerna används oftare i förhandlingar och tvister.

Det finns, så som nämns i delbetänkande, flera utredningar som lämnat förslag om skydd för personlig integritet i arbetslivet. Det anges att inget av förslagen har skrinlagts och att de fortfarande kan leda till lagstiftning. Förslagen är från 2009 respektive 2014 och Vårdförbundet vill understryka att det är angeläget att skynda på genomförandet av dessa förslag.

Det är också viktigt med utökad kunskap exempelvis om vad som utgör en personuppgift. För att uppnå ett effektivt skydd för den personliga integriteten måste t.ex. arbetsgivare medvetandegöras om att även uppgifter som inte är direkt kopplade

till en individ, men som med hjälp av kontroller mot t.ex. tjänstgöringslistor går att koppla till en individ, utgör personuppgifter. Det är också viktigt att säkerställa att information som insamlats i ett visst syfte inte senare används i ett helt annat syfte samt att arbetstagare informeras om vilka uppgifter som insamlats och i vilket syfte.

Synpunkter på kapitel 9 om hälso- och sjukvård

Vårdförbundet instämmer i kommittéens bedömning att det föreligger allvarliga risker för den personliga integriteten i samband med hantering av personuppgifter inom hälso- och sjukvården.

När frågor om integritet i hälso- och sjukvården diskuteras framställs det ofta som att högt integritetsskydd står i motsatsförhållande till hög patientsäkerhet, dvs. vill man ha hög patientsäkerhet måste man ge avkall på integritetsskydd. Förbundet vill invända mot denna uppfattning. Det går mycket väl att kombinera krav på hög nivå av personlig integritet och hög nivå på patientsäkerhet.

När det gäller befintligt regelverk håller förbundet med om att det är anmärkningsvärt att patientdatalagen ännu inte implementerats fullt. Socialstyrelsen har också funnit brister i efterlevnaden av föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2008:14) om informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården. Detta har lett till skärpta krav på bl.a. informationssäkerhet i nya föreskrifter och allmänna råd som börjar gälla den 1 mars 2017 (HSLFS-FS 2016:40). Det återstår att se om dessa nya regler leder till säkrare hantering av personuppgifter.

Vårdförbundet var positivt till väldigt många av de förslag som togs fram av utredningen om rätt information i vård och omsorg (SOU 2014:23). Förbundet var däremot kritiskt till vissa av förslagen utifrån att de inte i tillräcklig utsträckning beaktade integritetsskydd för patienterna. Frågan om patientens samtycke för exempelvis sammanhållen journalföring är av central betydelse för integritetsskyddet. Om, och när, förslagen blir verklighet är det absolut nödvändigt med omfattande utbildnings- och informationsinsatser för att de nya reglerna ska kunna implementeras i enlighet med betänkandets intentioner.

Betänkandet tar särskilt upp problematiken med dataintrång. Vårdförbundet är bekymrat över att förekomsten av dataintrång inte förefaller minska, utan snarare att problemet verkar öka. En del av ökningen kan troligen förklaras av att vårdgivarna blivit bättre på att göra loggkontroller, men detta kan inte vara den enda förklaringen. En stor risk med dataintrång är att det kan leda till minskat förtroende för hur vården hanterar känslig information och att allt fler spärrar sina uppgifter. Detta kan i sin tur leda till sämre patientsäkerhet för dem som spärrat sina uppgifter. Det är angeläget att det vidtas effektiva åtgärder för att förhindra förekomsten av dataintrång. Åtgärderna kan bestå av informations- och utbildningsinsatser, men vårdgivarna behöver också skärpa sina behörighetssystem och begränsa behörigheterna till vad som behövs för att hälso- och sjukvårdspersonal ska kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Det senast rapporterade fallet

om en läkare som under tre år efter det att hans anställning upphört, ändå kunde få tillgång till 392 patientjournaler är upprörande.

När legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal döms för dataintrång inleds i regel också en offentlighetsrättslig prövning av yrkesutövarens legitimation. En sådan prövning resulterar i normalfallet i att yrkesutövaren får en tre-årig prøvotid enligt 8 kap. 1 § 2 p patientsäkerhetslagen (2010:659). I riktigt allvarliga fall kan legitimationen återkallas. Att legitimationen återkallas innebär i praktiken ett yrkesförbud. Det finns idag ett exempel på ett sådant fall. Dessa konsekvenser skulle också kunna beskrivas i betänkandet.

Övrigt

I avsnitt 6 och 23 beskrivs vilket skydd samhället ger den enskilde vid otillbörliga intrång i den personliga integriteten. Vårdförbundet håller med om bedömningen att sanktionssystemet är bristfälligt. Skadeståndsrättsliga och straffrättsliga sanktioner borde användas i större utsträckning än i idag. Då skulle de kanske få mer preventiv effekt.

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande

